

The most important book ever written

(Elizabeth O'Tool)

Zazpi gezur politika ekonomikoan

Montreal-en nengoela John Kenneth Galbraith lanak aztertu nituen, argitaratuta zegoen guztia. Baita beraren lan bat itzuli¹ ere. Orain, urteak igarota Warren Mosler-en lan berria² analizatuko dugu, Mosler-ek bere burua Galbraith-en jarraitzaile³ gisa ikusten baitu.

Hona hemen Mosler-ek politika ekonomikoan aipatzen dituen gezurrak:

- (a) Gobernuak fondoak bereganatu behar ditu, zergapetzearen bidez edo maileguen bidez, gastatu ahal izateko. Beste hitzez esanda, gobernu gastuak mugatzen ditu bere zergapetze- edo mailegu-ahalmenak
- (b) Gobernu defizitekin, gure zor-zama geure seme-alabei uzten diegu
- (c) Gobernuko aurrekontu-defizitek aurrezkiak kentzen dituzte
- (d) Gizarte segurantza hondaturik dago

¹ Ikus *Ia guztientzako ekonomi gidaliburua* (1988). Bilbo. UEU: http://www.buruxkak.org/liburuak/305/ia_guztientzako_ekonomi_gidaliburua.html.

² Ikus <http://moslerforsenate.com/wp-content/uploads/2010/06/7DIF.pdf>.

³ Hitzaurrea John Kenneth Galbraith-en semeak egin du: James K. Galbraith.

- (e) Merkataritza defizita jasan ezinezko desoreka da, zeinak enpleguak eta outputa kentzen dituen
- (f) Aurrezkiak behar ditugu, inbertsiorako fondoak hornitzearren
- (g) Gauza txarra da gaur egungo defizit handiagoek biharko zerga handiagoak esan nahi dituztena

1. Lehen gezurra: *Gobernu gastuak mugatzen ditu bere zergapetze- edo mailegu-ahalmenak*

Kontua da gobernu gastatzea ez duela inongo diru sarrerek murrizten: ez dago inolako 'solbentzia edo kaudimen arriskurik'. Gobernuak beti edozein ordainketa eta ordainketa guztiak egin ditzake bere monetan, defizitaren tamaina edozein delarik, edo zenbat zerga bereganatzen duen⁴.

Nola zergapetzen du gobernu federalak? Demagun zure zergak ordaintzen dituzula txeki baten bidez. AEBetako Gobernuak zure txekia bereganatu, gorde eta 'konpentsatzen' duenean, gobernuak egiten duen bakarra zure egiaztatze-kontuan zenbakia 'beherantz' aldatzea, zure txekiearen kopurua zure banku-balantzetik kentzen baitute. Bereganatzen ote du ezer errealik Gobernuak beste bati emateko? Ez, ez dago inolako urrezko txanponik gastatzeko. Ez dago inolako txanponik Fed-en uzteko. Banku-kontuetako zenbakien aldaketa da -ez dago ezer 'inora' joateko-.

Demagun zure zergak eskudirutan ordaintzen dituzula. Lehendabizi, zure dirua bulegoko zerbitzuan diharduen pertsonari, ordainketa gisa, luzatzen diozu. Gero, berak dirua zenbatzen du, eta zuri ordainagiri bat ematen dizu. Geroago, berak zure eskudirua birrintzeko makina batean botatzen du. Dirua deuseztatuta dago. Ez dago eskudiru horren erabilera gehiagorik. Autobus baten ticketa bezalaxe. Hortaz, baldin eta Gobernuak zure eskudirua, behin bereganatu eta gero, botatzen badu, nola ordain dezake eskudiru horrek gobernu-gasturako? Ez du ezer ordaintzen.

Hortaz, ez dauka inongo zentzurik pentsatzea Gobernuak dirua bereganatu behar duela gastatu ahal izateko. Inongo kasutan gobernuak ez du ezer bereganatzen, geroago erabili ahal izateko. Beraz, baldin eta gobernuak, zergapetzen duenean, ez badu ezer bereganatzen, nola eta zer gastatzen du gobernuak?

Demagun itxaroten ari zarela Gizarte Segurantzatik 2.000 dolar jasotzeko zeure banku-kontuan, non 3.000 dolar daukazun. Konputagailuko pantailan zeure kontua ikusten ari bazara, konturatuko zara nola Gobernuak gastatzen duen gastatzeko ezer eduki gabe. Bat-batean zure kontu-adierazpena, 3.000 dolarreko izan dena, orain 5.000 dolarrekoa da. Zer egin du Gobernuak zuri 2.000 dolar horiek emateko? Soilik zure banku-kontuan zenbakia aldatu du, 3.000tik 5.000ra. Ez du hartu ezelako urrezko txanponik eta zure konputagailuan sartu. Egin duen bakarra izan da zure banku-kontuan zenbaki bat aldatzea, datu-sarrerek bere kalkulu-orrian eginez, zeina banku-sistemako beste kalkulu-orriekin loturik dagoen. Gobernu-gastatze osoa bere kalkulu-orriko datuak sartuz egiten da.

⁴ Ikus <http://moslerforsenate.com/wp-content/uploads/2010/06/7DIF.pdf>.

Fed-ek dirua ematen du (gastatu eta mailegatu) soilik banku-kontuetan zenbakiak aldatuz. Ez da behar 'zergak' jasotzea (edo maileguz hartzea) kalkulu-orriko sarrera bat egiteko, zeina 'gobernu-gastua' deitzen dugun.

Horrek ez du esan nahi, hala ere, Gobernuak nahi duen guztia gastatu dezakeenik inolako ondoriorik gabe. Gain-gastuak prezioak goratu ditzake eta inflazioa puztu.

2. Bigarren gezurra: *Gobernu defizitekin, gure zor-zama geure seme-alabei uzten diegu*

Maila kolektiboan ez da posible horrelako zamarik. Zorra ala ez, gure ondorengoek kontsumituko dute beraiek ekoitz dezaketena.

AEBetako gobernuak 'diru mailegatze' delakoa hartzen duenean, egiten duena hauxe da: Fed-eko egiaztatze-kontuetako fondoak Fed-eko aurrezki-kontuetara (Altxor Publikoko tituluak) mugitu. Izan ere, oraingo 13×10^{12} dolarreko zor nazionala Fed-en dauden aurrezki-kontuetako akzio-jabetza osoa besterik ez da.

Zer gertatzen da Altxor Publikoko tituluak ordaindu behar direnean, epe-mugan? Fed-ek soilik dolar balantzeak aldatzen ditu Fed-eko aurrezki-kontuetatik (Altxor Publikoko tituluak) Fed-eko egiaztatze-kontu egokietara (erreserba-kontuak). Ez dago ezer berririk. Horren sinplea da. Ez dago inolako arazorik hori egiteko.

Zor nazionala ordaintzeko, Gobernuak bi sarrera aldatzen ditu bere kalkulu-orrian: sektore pribatuak zenbat titulu daukan adierazten duen zenbakia aldatzen da eta Fed-eko erreserba-kontuetan zenbat AEBetako dolar gordeta egon diren adierazten duen zenbakia ere aldatzen da. Ezer ez gehiagorik. Zorra ordainduta dago. Hartzekodun guztiek beren dirua atzera daukate.

3. Hirugarren gezurra: *Gobernuko aurrekontu-defizitek aurrezkiak kentzen dituzte*

Benetan gertatzen dena hauxe da, gobernu aurrekontua aurrezkiei *gehitzen* zaie.

AEBetako edozein gobernu defizitek gainontzekoen (negozioak eta etxeak, egoiliarak eta ez-egoiliarra –'ez-gobernuko' sektorea deitzen dena-) akzioen (AEBetako finantza-aktiboak) gehitzea berdintzen dute. Gobernu-defizitek gainontzekoen 'aurrezki monetarioen' gehitzea berdintzen dute, azken zentimoraino. Are sinpleago: gobernu defizitak gainontzekoen aurrezkiei *gehitzen* zaizkie (azken zentimoraino). Horixe kontabilitateari dagokion *factum* bat da. Ez dago inolako eztabaidarik horretaz. Kasurako, joan den urteko Gobernuaren defizita 1000 milioi dolarrekoa baldin bazen, horrek esan nahi du ezen gainontzekoen finantza-aktiboen aurrezkien gehitze netoa 1000 milioi dolarrekoa izan zela, zehazki. Horixe da ekonomia ikasketan lehen kurtsoan irakasten dena, kontabilitatezko identitate bat da. Hala ere, gaizki ulertzen da, erabat.

Ikus dezagun nola defizitak aurrezkiei *gehitzen* zaizkie, eta ez dutela aurrezkiak bahetu:

(a) Gobernuak 100.000 milioi dolar saltzen ditu Altxor Publikoko tituluetan. Tituluak enkantean saltzen dira.

(b) Titulu horien erosleek ordaintzen dutenean, AEBetako Fed-eko egiaztatze-kontua 100.000 milioi dolarretan murriztuta daude, ordainketa egiteko. Fed-eko egiaztatze-kontuetako dirua Altxor Publikoko titulu berriekin aldatzen dira, zeintzuk aurrezki-kontuak baitira Fed-en. Puntu honetan, ez-gobernuko aurrezkiak aldatu gabe daude. Erosleek beren Altxor Publikoko titulu berriak aurrezki gisa dauzkate orain, eta ez beren egiaztatze-kontuetan zegoen dirua Altxor Publikoko tituluak erosi baino lehen.

(c) Orain Altxor Publikoak 100.000 milioi dolar gastatzen ditu Altxor Publikoko titulu berriko 100.000 milioi dolarreko salmenta eta gero, Gobernuak bere dirua gastatzen dituen ohiko zereginetan.

(d) Altxor Publikoaren gastu hori 100.000 milioi gehitzen zaizkio norbaiten egiaztatze-kontuei.

(e) Ez-gobernuzko sektoreak orain bere egiaztatze-kontuko 100.000 milioi eta Altxor Publikoko titulu berriko 100.000 milioi dauzka.

Horrenbestez, 100.000 milioi dolarreko defizit-gastuak zuzenean ez-gobernuko⁵ aurrezkiei gehitzen dizkie aurrezki 100.000 bilioi dolar (Altxor Publikoko titulu berrien eran).

4. Laugarren gezurra⁶: *Gizarte segurantza hondaturik dago*

Izatez, gobernu txekeak ez dira fondorik gabekoak.

Gobernuak ez du inoiz eduki (ezta ez eduki ere) ezer bere diru propioetik. Gastatzen du gure banku-kontuetan zenbakiak aldatuz. Hori segurtasun sozialari ere aplikatzen zaio. Ez dago inolako mugapenik gobernuaren trebetasunean segurtasun sozialeko ordainketak, garaiko moduan, egiteko. Ez du axola zer nolako zenbakiak dauden gizarte segurantzako fondo-kontuetan, zeren fondoa dokumentu-gordetzea besterik ez da, AEBetan, kasu, banku zentralako kontu guztiak diren moduan.

AEBetan, egungo gizarte segurantzako programarekin, orain norberak Gobernuari dolarrak ematen dizkio, beranduago gobernuak atzera dolar horiek itzultzeko. Horixe da, hain zuzen ere, gertatzen dena norberak gobernu-bono bat erosten duenean (edo bere dirua aurrezki kontu batean jartzen duenean). Gobernuari orain bere dolarrak ematen dizkio eta gero dolarrak gehi interes bat bereganatzen ditu. (Interesaren kontua kenduta, bi fenomenoak berdintsuak dira.)

5. Bosgarren gezurra: *Merkataritza defizita jasan ezinezko desoreka da, zeinak enpleguak eta outputa kentzen dituen*

Izatez, inportazioak mozkin errealak dira eta esportazioak kostu errealak. Merkataritza defizitek zuzenean gure bizitza-estandarra hobetzen dute. Enpleguak galtzen dira zergak oso altuak direlako gobernu-gastu maila zehatz baterako, ez inportazioengatik.

⁵ Ez-gobernukoak, hots, gobernukoak ez diren beste sektore guztiak.

⁶ Geroago sakonago arituko gara puntu garrantzitsu honetaz.

Amerikarrak merkataritza defizitetik era neurgaitzean ari dira profitatzen. Gainontzeko munduko herrialdeak amerikarrei bilioika dolar bidaltzen aritu dira, ondasun eta zerbitzu errealekin, amerikarrek gainerakoei bidali zieten baina askoz gehiago.

Gogoratu aurreko gezurra, ezen AEBek beti barneko outputa eta barneko enplegu osoa babes dezakete politika fiskalarekin (zerga mozketak eta/edo gobernu gastuak), nahiz eta Txinak (edo beste edozein herrialdek) erabakitzen badu AEBei, aldez aurretik lan berauen barneko industriak (aldez aurretik lan hori egiten zutenak) alboratzen dituzten ondasun eta zerbitzu errealak bidaltzea. Amerikarrek egin behar dutena argi da: amerikar gastu ahalmena nahiko altua edukitzea, atzerritarrek saldu nahi dietena gehi amerikarrek produzitu ditzaketen ondasun eta zerbitzuak, biak, erostearren gai izateko ahalmena.

Egia da, enpleguak gal daitezke enpresa batzuetan, baina politika fiskal egoki batekin, beti egongo da barneko gastu-ahalmen nahikoa, lan egiteko gai direnak eta lan egin nahi dutenak enplegatzeke, kontsumo pribatu eta publikorako beste ondasun eta zerbitzu mota batzuk produzituz.

6. Seigarren gezurra: *Aurrezkiak behar ditugu, inbertsiorako fondoak hornitzearren*

Kontua da inbertsioak aurrezkiei gehitzen zaizkie.

Gezur honek ekonomia osoren azpia jaten du, baliabide errealak sektore errealetatik aldentzen baititu, finantza sektorearen onurako: inbertsio erreala interes publikotik kanpo zuzenduta egonik. Zenbait autoreren iritziz, gezur honek urteko output baliagarriaren eta enpleguaren % 20 murriztu dezake. Gainera ezagutu dugun finantza-krisi gisara eraman du, zuzenean.

7. Zazpigarren gezurra: *Gauza txarra da gaur egungo defizit handiagoek biharko zerga handiagoak esan nahi dituztela*

Kontua da hori ez dela gauza txar bat, gauza ona baizik!

Hortaz, honela izan beharko litzateke aipua: gaur egungo defizit altuek, langabezia altua denean, langabeziari eragingo diote maila batera jaisteko, non zergak altxatu behar baitira bat-bateko ekonomia goraldia hoztearren.

8. Ondorioa

Laburbilduz, moneta-sistemak nola funtzionatzen duen ez jakitea da funtsezko arazo nagusia⁷. Ekitate soziala eta litekeen inflazioa dira arazoak baina inoiz ez gobernuaren solbentzia edo kaudimena.

Politikariak etorkizunaz benetan arduratuta egongo balira, helburu horretarako baliagarriagoa den heziketa mota sustatuko lukete. Baina sistema monetarioa zertan datzan

⁷ Ikus http://agonist.org/bolo/20100426/modern_monetary_theory_an_overview. Halaber, ikus <http://www.newdeal20.org/2010/04/27/the-deficit-nine-myths-we-cant-afford-10162/>.

ulertzen ez dutenez, ondorioz, politika ekonomikoari buruzko gezurrek zutik dira. Noiz arte?

9. Moneta-sistema modernoa (MSM⁸)

Hona hemen MSM-ren laburpen argi eta zehatza⁹:

- a) Diru modernoak konputagailuen bidez funtzionatzen du.
- b) Gobernuak gastatzen edo maileguak ematen dituenean, hori gauzatzen du banku pribatuen kontuetan zenbakiak gehituz.
- c) Gobernuak zergapetzen duenean, lehengo kontu horiek beherantz markatzen ditu.
- d) Gobernuak maileguak hartzen dituenean, soilik egiten duena hau da: Fed-eko eskari-gordailu batetik (erreserba-kontutik) Fed-eko aurrezki-kontu batera (balore-kontura) fondoak aldatzea.
- e) Gobernuak gastatzen duen dirua ez dator inondik, eta ez du ezer kostatzen ekoizteko.
- f) Beraz, Gobernuak ezin da dirurik gabe gelditu, ez du behar beste lekuetatik mailegu hartzea (kasu, Txinatik) edozein gauza finantzatzeko.
- g) Gobernu-defizitak gure aurrezkiei gehitzen zaizkio –azken zentimoraino-, kontabilitatea dela eta.
- h) Mosler-en nomina-zergak zuzenki errentak eta aurrezkiak handituko ditu. Kasurako, baldin eta Mosler-en zerga-murrizketa astero 20×10^9 dolarreko bada, gainontzeko hiritarrentzat horixe izango da gehiketa zehatza errentan eta aurrezkiari.
- i) Gobernu federalarentzat, zergek ez dute balio diru-sarrerak bereganatzeko, ekonomiaren tenperatura kontrolatzeko termostato gisa antzekoak dira. Oso beroa denean, zergak igotzeak hoztu egingo du. Baldin eta ekonomia oso hotza bada (orain bezala), zerga-murrizketa handi bat da beharrezkoa, ekonomia berotzeko, funtzionatze-tenperatura lortu arte.

Mosler zergak moztearen aldekoa da, gastu ez-beharrezko eta galgarria moztea onartzen du – *de facto*, haren proposamen ekonomikoek¹⁰ interes-gastu ez-beharrezkoen milioika milioi dolar aurreztuko dio Gobernuari. Baina Mosler-ek ontzat hartzen du zerga-mozketak askoz handiagoak izan behar direla gastu-kostuak baino, ekonomiatik diru gutxiago kentzen dela segurtatzeko, eta ez gehiago orain gertatzen ari den bezala.

10. Mosler-en zenbait proposamen

Mosler-en mezua honela laburbil daiteke:

- 1) Gizarte segurantzako eta osasungintzako zergak murriztea, jendeak produzitzen dituen ondasun eta zerbitzuak erosteko gai izateko.
- 2) AEBetako estatuei, *per capita*ko 500\$ hornitzea.
- 3) Lan egin nahi duten guztiei 8\$/h delako enplegua, gobernu federalak horniturako fondotik, langabeziatik sektore pribatuko enplegurako trantsizioa erraztearen.
- 4) Inoiz ez moztea gizarte segurantzako ordainketak edo diru-laguntzak¹¹.

⁸ Gure hainbat lanetan, Randall Wray-I jarraikiz, MSM beste era batera izendatu dugu: MMT, hots DTM (Diru Teoria Modernoa.)

⁹ Ikus <http://moslereconomics.com/2010/08/31/press-release-2/>.

¹⁰ Ikus <http://moslereconomics.com>.

¹¹ Hona hemen 2009an proposatutakoa: <http://moslereconomics.com/2011/02/17/march-30-2009-post/>.

Proposamen gehiago Mosler-en webgunean¹² ikus daiteke.

Gehigarria

11. Gizarte segurantzaz hitz bi gehiago

Ikusi dugun gezur batek honela dio: *Gizarte segurantza hondaturik dago*. Hala ere, gobernu txekeak ez dira fondorik gabekoak.

11. 1. Gobernu federalaren txekeak ez dira inoiz fondorik gabekoak izan

Jendeak uste du gizarte segurantza hondaturik dagoela. Oso iritzi okerra da, baina erabat hedatua, zoritxarrez.

Aurreko kapitulu batean ikusi dugunez, Gobernuak ez du inoiz eduki (ezta ez eduki ere) ezer bere diru propiotik. Gobernuak gastatzen du gure banku-kontuetan zenbakiak aldatuz. Hori gizarte segurantzari ere aplikatzen zaio¹³. Ez dago inolako mugapenik gobernuaren trebetasunean gizarte segurantzako ordainketak, garaiko moduan, egiteko. Ez du axola zer nolako zenbakiak dauden gizarte segurantzako fondo-kontuetan, zeren fondoa dokumentu-gordetzea besterik ez baita, AEBetan, kasu, banku zentralesko, Fed-eko kontu guztiak diren moduan.

Gizarte segurantzako ordainketak gauzatzeko garaia iristen denean, Gobernuak egin behar duen bakarra onuradunaren kontuetan zenbakiak gorantz aldatzea da, eta gero fondo kontuetan zenbakiak beherantz aldatzea, egin duenaren azterna uzteko. Baldin eta fondoaren zenbakiak negatiboak badira, horrela izan behar da. Horrek islatzen du gorantz aldatu diren zenbakiak, onuradunei egiten zaizkien ordainketen arabera.

11. 2. Gizarte segurantzaren pribatizazioa

Nonahi eztabaidarik handia hauxe da: ea gizarte segurantza pribatizatu behar den ala ez. Eztabaida osoak ez dauka inolako zentzurik. Ikus dezagun zer esan nahi duen gizarte segurantzak eta zer nolako eragina daukan pribatizazio horrek ekonomian eta norberaren egoeran, gizabanako gisa.

Pribatizazioaren ideia atzean honelako iritziak daude:

- a) Gizarte segurantzako zerga eta mozkinak murriztuak dira
- b) Zergen murrizketaren kopurua salgaiaren parte bat erosteko erabiltzen dira
- c) Gobernuak zergatan gutxiago bereganatzen duenez, aurrekontu defizita kopuru horretan handituko da, hortaz gobernuak Altxor Publikoko titulu gehiago saldu behar du, 'hori ordaintzearren'

Hitz arruntetan:

¹² Ikus www.moslerforsenate.com.

¹³ Ikus <http://moslerforsenate.com/wp-content/uploads/2010/06/7DIF.pdf>.

- 1) Astero (hilero gure kasuan) zure alokairutik gutxiago kenduko zaizu gizarte segurantzarako
- 2) Kendu ez dizutelako, fondo gehiago izango duzu salgaiak erosteko
- 3) Geroago, jubilatzerakoan, gizarte segurantzako ordainketa pixka bat gutxiago bereganatuko duzu
- 4) Salgaien jabe izango zara, uko egiten diezun gizarte segurantzako ordainketek baino gehiago balio duten salgaiak

Gizabanakoaren ikuspuntutik, badirudi negozio interesgarria dela. Erosten dituzun salgaiak soilik denboraren poderioz pixka bat igo behar dira, zu aurretik egoteko.

Plan horren aldekoek esaten dutenez, defizita denbora bateko gehitzen da, baina gizarte segurantzako ordainketetan lorturiko aurrezkiek hori konpontzen dute, eta salgai-merkatua joaten diren ordainketek ekonomiari lagunduko diote hazteko eta hobetzeko.

Plan horren aurka daudenek esaten dute salgai-merkatua oso arriskutsua dela hori egiteko eta, etsenplu gisa, (AEBetan) 2008an egondako beherapen handira aipatzen dute. Baldin eta jendeak salgai-merkatuan galtzen badu, gobernua behartu izango da gizarte segurantzako ordainketak handitzera, jubilatutako pobrezia mailatik aldentzearen. Beraz, ez badugu nahi gure adinekoen portzentaje handi bat pobrezia mailaren azpitik erortzeko arriskuan egoteko, gobernua hartu behar du bere gain arrisku hori gutzia.

Bi jarrerak oso oker daude. Akatsik handiena 'konposaketa falazia' deitzen dena da. Bi jarrerak mikromaila dute aztergai, gizarte segurantzako partaide indibidualari baitagokiona. Kontua, aldiz, makromailari dagokio, populazio osoari.

Ulertzeko zer dagoen txarto makro-mailan, lehendabizi ulertu behar da gizarte segurantzaren parte hartzea funtzionalki gobernu-bono bat erostea bezalakoa dela.

11. 3. Gizarte segurantza eta gobernu-bonoak

Gaur egungo gizarte segurantzako programarekin, orain gobernuari zeure dolarrak ematen dizkiozu, beranduago berak dolar horiek atzera emateko.

Horixe da, hain zuzen ere, gertatzen dena gobernu-bono bat erosten duzunean (edo zure dirua aurrezki-kontu batean jartzen duzunean). Gobernuari orain zeure dolarrak ematen dizkiozu eta beranduago zure dolarrak gehi interes bat bereganatzen dituzu.

Interesaren kontua kenduta, bi fenomenoak berdintsuak dira.

12. Elkarrizketa

Hona hemen Mosler-en eta Steve More¹⁴-ren artean elkarrizketa interesgarri:

Galdera: Gobernuari orain zeure dirua ematea, gizarte segurantzako zerga gisa, eta beranduago dirua bereganatzea eta ondokoa gauza berbera da, alegia, gobernu-bono

¹⁴ Gizarte segurantzaren pribatizazioaren aldekoa.

erostea, non gobernuari orain dirua ematen diozu, eta beranduago gobernuak dirua itzultzen dizu. Ezberdintasun bakarra zaharrek bereganatzen duten interesa da.

Erantzuna: Ados, baina gobernu-bonoekin, gizarte segurantzarekin baino interes handiagoa lortzen duzu, azken horrek (AEBetan) zure dirua itzultzen dizu %2 interesarekin. Gizarte segurantzaren inbertsio txarra da gizabanakoentzat.

G: Ados. Beranduago ukituko dut inbertsioaren puntua. Zure pribatizazio proposamenarekin, gobernuak gizarte segurantzako ordainketak murriztuko ditu eta enplegatuek beren dirua salgai-merkatuan jarriko dute.

E: Bai, 100 dolar hilero, eta soilik kalitate handiko salgaietan.

G: Ados eta AEBetako Altxor Publikoak titulu gehiago jaulki eta saldu behar du, murriztutako errentak estaltzeko.

E: Bai, eta prozesuan gizarte segurantzako ordainketak murrizten joango da.

G: Ados. Enplegatuek salgai erosten dutenean, beste pertsona batengandik erosten dute. Beraz, salgaiak eskuz aldatzen dira. Ez da diru gehiagorik sartu ekonomian.

E: Ados.

G: Eta salgaiak saldu dituen jendeak, orduan, salmentatik datorren dirua du, zeina gobernu-bonoak erosten dituen dirua baita.

E: Bai, horrela dela pentsa dezakezu.

G: Hortaz, enplegatuek utzi diote gizarte segurantzaren erosteari, zeina adostu genuen funtzionalki gobernu-bono bat erostea bezalakoa den, eta horren ordez, salgaiak erosten dituzte. Eta beste jende batzuek beren salgaiak saltzen dituzte eta berriki jaulkitako gobernu-bonoak erosten dituzte. Beraz, ikuspuntu makroekonomiko batetik, gertatu den guztia hauxe izan da: salgai batzuek eskuz aldatu dute, baita bono batzuek ere. Beharreko salgai guztiak eta beharreko bono guztiak, baldin eta gizarte segurantzaren bono gisa zenbatzen baduzu, mantentzen dira gutxi gora behera berdin. Hortaz, horrek ez du izango inolako eraginik ekonomian, aurrezki totalen, edo, transakzio kostuetatik at, beste eraginik.

E: Bai, uste dut zuk modu horretan ikus dezakezula, baina nik pribatizaziotik begiratzen dut, eta uste dut jendeak bere dirua hobeto inbertitu ahal duela gobernuak baino.

G: Baina ados zaude jendeak edukitzen duen salgaien kopurua ez dela aldatu, beraz, proposamen horrekin ekonomiarako, osotasun gisa, ez da ezer aldatzen.

E: Baina gauzak aldatu egiten dira gizarte segurantzako parte hartzaileentzat.

G: Bai, beste batzuentzat justu aurkakoa gertatzen da. Ez al dute Kongresu-kideek edo korrante nagusiko ekonomialariren batek eztabaidatu hori guztia? Badirudi zuk pribatizazio erretolikaren joera daukazula, eta ez proposamenaren funtsezkoarena.

E: Gustatzen zait pribatizazioan sinesten dudalako. Uste duk zuk hobeto zeure dirua inbertitu ahal duzula gobernuak baino.

Ez zegoen gehiagorik eztabaidatzeko.

Proposamenak ez du inondik inora aldatzen salgaien zatien zenbakirik edo zer nolako salgaiak jende amerikarrak inbertitzeko eduki beharko dituen. Hortaz, makromailan ez dauka zentzurik onartzeak “nazioak hobeto inbertituko duela gobernuak baino.” Baina arazo hori ez da jendartean eztabaidatzen, ezta joera (eta ideologia) nagusiko ekonomialarien artean.

13. Belaunaldien arteko istorioa

Kontua okerragoa da. ‘Belaunaldien’ arteko istorioak honela dio: arazoa da hemendik 30 urtera jende jubilatuko askoz gehiago egongo dela eta proportzionalki langile gutxiago (zeina egia den!), eta gizarte segurantzako fondoa dirurik gabe geratuko da.

(Horrela planteatzen da! gobernuaren ahalmena gastatzeko, fondo bateko zenbakia benetako muga balitz bezala.)

Hortaz, arazoa konpontzeko, modu bat lortu behar dugu zaharrei diru nahikoa emateko, beraiek behar izango dituzten salgai eta zerbitzuak ordaintzearren.

(Ustea da langile gutxiagoko eta jubilatuko gehiagoko benetako arazoa -zeina ezagutzen baita ‘dependentzia ratio’ moduan- konpondu daitekeela segurtatzen baldin bada jubilatuek fondo nahikoa dutela beraiek nahi dutena erosteko.)

Eman dezagun muturreko etsenplu bat: hemendik 50 urtera soilik pertsona bakar bat egongo da lanean eta 300 milioi erretiratu. Lagun hori oso lanpetuta egongo da, janari guztia berak ekoiztu behar baitu, eraikin guztiak eraiki eta mantendu, osasun beharrianak hornitu, TV programa guztiak ekoiztu, eta abar oso luze bat.

Egin behar duguna 300 milioi erretiratu horiek langile soil eta bakar horri ordaintzeko funtsak izatea segurtatzea ote da? Arazo hau ez dagokio diruari.

Segurtatu behar duguna hau da: langile bakar eta soil hori behar bezain azkarra eta emankorra izatea, eta ondasun-kapital nahiko izatea, baita software ere, erretiratuek behar duten guztia produzitu ahal izateko.

Beraz, benetako arazoa hau da: gainontzeko langileak nahiko emankorrak ez badira, salgaien eta zerbitzuen gabezia orokorra egongo da. Diru gehiago edukitzeak soilik prezioak altzaraziko ditu, ez ondasun eta zerbitzu gehiago ekoiztea.

Istorio nagusia gehiago okertzen da haxe gehitzen dutenean: Gobernuak gaur gastuak murriztu behar ditu edo zergak handitu, biharko gastuetarako fondoak metatzeko.

Hori guztia barregarria da. Bistakoa da gezur horrek ez dituela gure ongizatea zapuztuko, ezta datorren belaunaldiaren bizitza-estandarra ere.

Izan ere, badakigu Gobernuak ez daukala dolarrik, ezta ez eduki ere. Gobernuak gastatzen du gure banku-kontuetan zenbakiak goratuz. Eta zergapetzen du gure banku-kontuetan zenbakiak jaitsiz. Eta zergak handitzeak gure gastatzeko ahalmena gutxitzea esan nahi du, ez Gobernuari ezer ematea gastatzearren. Egia da gastua oso altua baldin bada, ekonomiari gehiegi 'berotzen' diola (hau da, baldin eta gastu-ahalmena gehiegi badaukagu, ekonomian saltzeko dagoenarekin parekatuz).

Baina hori ez bada kasua, eta *de facto*, outputaren enplegu osoko mailan saltzeko eskaintzen dena erosteko behar dena baino gutxiagokoa bada gastua, zergak handitzeak eta gure gastu-ahalmena gutxitzeak gauzak okertzen ditu.

Kontua are larriago bilakatzen da. Korrante nagusiko edozein ekonomialari ados egongo da gaur egungo produzitutako ondasun errealetan ez dagoela gauza handirik gaurtik 50 urtera erabilgarria izan denik. Beraz, segitzen dute esaten, gure ondorengoentzat egin dezakegun gauza bakarra da segurtatzea beren etorkizuneko eskariak betetzen laguntzeko, beraiek ezaguera eta teknologia izan dezaten. Ironiko dena haxe da: etorkizunerako funts publikoak 'aurrezteko', egiten dena da gaur egungo gastuak murriztea, eta horrek ez dio laguntzen ekonomiari eta outputaren hazkundea eta enplegua murrizten ditu.

Gutxi balitz, kontua are okerragoa da. Politikariek hartzen duten lehen erabakia hezkuntza arloa murriztea da! –ideologia nagusiko ekonomialariak ados daudeneko gauza bakarra, hain zuzen ere, gaurtik 50 urterako gure ondorengoentzat-.

Baldin eta helburua bada zaharrek edozein denboratan errenta gehiago edukitzea, irtenbidea oso sinplea da. Benetako galdera haxe da: zein kontsumo-mailaz hornitu nahi ditugu gure zaharrak? Zenbat esleitu nahi diegu jateko? Zenbat jantzietarako? Elektrizitaterako? Gasolinarako? Zenbat etxerako? Osasun-zerbitzuetarako?

Horiek dira benetako arazoak, eta, noski, zaharrei ondasun eta zerbitzu horietatik gehiago emateak esan nahi du gutxiago daukagula guretzat. Zaharrei esleitzen dizkiegun ondasun eta zerbitzuen kopuruak dira guretzako benetako kostua, ez egiazko ordainketak, zeren azken horiek banku-kontuetan zenbakiak besterik ez baitira.

Mosler-en liburukian aipatu bezala, arazo nagusia haxe da: moneta-sistemak, diru-sistemak nola funtzionatzen duen ez jakitea¹⁵.

¹⁵ Ikus http://agonist.org/bolo/20100426/modern_monetary_theory_an_overview. Ekitate soziala eta litekeen inflazioa dira arazoak baina inoiz ez gobernuaren solbentzia.

14. Gizarte segurantza: falaziak nonahi

Falaziak, gezurrak eta mitoak egunero agertzen zaizkigu gizarte segurantzaren kontuari lotuta. Politikariek eta ekonomialari pilo batek ez dakite zertan ari diren oso garrantzitsua den arlo hori ukitzen dutenean. Eman ditzagun bi egitate:

- a) Gizarte segurantza ez dago hondatuta eta ez da egongo hondatuta. Hortaz, hona hemen aholku bat: Robert Eisner-ek idatzi zuen moduan¹⁶, gizarte segurantza bere horretan segituko du baldin eta bera babesten badugu beraren 'salbatzaile'engandik.
- b) Gobernuak gaur, bihar eta betiko ordainketak egiteko gaitasunari dagokionez¹⁷, gizarte segurantzaren balantzea erabat desegokia da.

Izan ere, A. Greenspan-ek berak idatzi zuenez, *'gobernu bat ezin daiteke bilaka kaudimengabe bere monetaren bete beharretan'* (1977); edo eta: *'... ez dago ezer gobernu federalari galarazteko, berak nahi duen beste diru sortzeko eta bati ordaintzeko...'* (2005).

Hortaz, gizarte segurantza ez dago gaizki eta ez du behar inolako konponketarik. Zer dela eta kasu egin behar diogun diruaz ezer ez dakiten hainbeste politikari eta ekonomialariri¹⁸?

Gizarte segurantzaren fondoak beti eta nonahi hautapen politikoaren emaitzak da. Diru-teoria modernoan aritzen diren guztiek badakite hori horrela dela¹⁹.

15. Gizarte segurantza eurogunean

Gobernu nazional bat ezin da inoiz insolbentea izan segurtasun sozial eta erretreta programetan, baldin eta gobernu subirano bada bere monetan. Tesi hori Diru Teoria Modernoan ongi finkatuta eta adierazita dago²⁰.

Ikus dezagun Europako kasuan, berezia baita. European herrialdeen egoerak desberdinak dira: Europako Batasunean (EB) dauden eta euroa erabiltzen duten herrialdeen egoerak; EBn dauden baina euroa erabiltzen ez duten herrialdeen egoerak (Danimarka eta Suedia) eta European dagoen baina EBn ez dagoen herrialdearena (Norvegia).

Euskal Herriaren kasuan lehen taldean sartzen da (Espainiar eta Frantziar estatuen bidez, noski). Hortaz, goian aipaturiko webgunean azaltzen den gobernu subiranoaren kasuko gizarte segurantzaren afera, orain konplexutasun batekin azaltzen da.

¹⁶ Ikus R. Eisner-en *Save Social Security from its Saviors*, Journal of Post Keynesian Economics, Vol. 21, No. 1, Fall 1998. Halaber, ikus S. Bell eta R. Wray-ren *Financial Aspects of the Social Security Problem*, Journal of Economic Issues, Vol. 34, No. 2, June 2000: <http://www.cfeps.org/pubs/wp-pdf/WP5-Bell-Wray.pdf>.

¹⁷ Ikus aurreko oharra.

¹⁸ Ikus <http://www.cfeps.org/pubs/wp-pdf/WP40-Bell.pdf>.

¹⁹ EBri dagokionez, ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=749>. Bill Mitchell-ek dioenez, "the Euro countries have to finance their fiscal outlays either with local taxes or borrowing. They are not like the US or Australian governments which are sovereign in their own currencies."

²⁰ Ikus <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia/gizarte-segurantza-falaziak-nonahi>.

Jakina denez, euroguneko gobernuek beren moneta subiranotasuna Europako Banku Zentralari (EBZ) utzi zioten, herrialde bakoitzean erantzukizun fiskala mantenduz.

Horrela eginez, euroguneko gobernu bakoitzak bere statusa murriztu zuen gobernu subiranoa izatetik sistema federal baten 'antzeko' estatu-gobernua izatera. ('Antzekoa', zeren EBn ez baitago ezelako gobernu federalik.) Beraz, EBko gobernuak ez dira subiranoak eurotan eta zentzugabeko *Egonkortasun eta Hazkunde Akordio* barregarriaren bidez enplegu osoa lortzeko behar den politika fiskala erabiltzeko ahalmena murriztu zuten, borondatez gainera!

Askoz egokiagoa izango zatekeen gobernu horiek beren erantzukizun fiskalak EBko benetako europar gobernu federal soil eta orokor bati uztea, zeinak EBZrekin batera funtzionatu ahal izango zukeen, bateratutako unitate moduan. Modu horretan, euroguneak moneta monopolioa eta erantzukizun fiskala batera eramango zukeen, eta politika fiskala era progresibo batez erabili ahalko zukeen, EBn enplegu osoa lortzeko.

Baina hori ez zen gertatu. Ondorioz, 'estatu gobernu' gisa, euroguneko herrialdeek beren inbertsio fiskalak finantzatzeko bi aukera dituzte: zerga lokalak erabiltzea ala mailegatzea. (EBko estatuak ez dira AEBak, Japonia, Kanada edo eta Australia bezalakoak, azkenak soberanoak baitira beren moneta propioetan.)

Segurtasun sozialari dagokionez, EBko estatu desberdinetan kontabilitatezko gain-inprimaketa dago. Irlandan kasu, bi kontutan dago egitaratuta *Gizarte Segurantzaren Funtsa*: (a) kontu korrante bat, zeinak enpleguengandik kotizaziopeko ordainketak biltzen dituen eta langabeei gizarte segurantzako ordainketak ematen; eta (b) inbertsio kontu bat, zeina ezohiko balantzeetarako inbertsio (aurrezki) funtsa den. Hori guztia kontabilitate sistema bat besterik ez da.

EBko herrialde askotan bezala, Irlandako langileek kotizaziopeko ordainketak funts horretan egiten dituzte. Gero, Irlandako gobernuak gizabanakoei transferrak egiten dizkie, langabeziaren ordainsariak, estatu pentsioak, amatasunaren ordainsariak eta ez-solbentziaren ordainketak.

Gobernu gastu horiek kudeatzeko erabiltzen den kontabilitate egitura periferikoa da: hori guzti hori gobernu gastua da, alde bat langileek ordaindutako zergatik datorrena. Baldin eta eskasiaren bat badago, falta denak gobernu gastu osagarritik etorri behar du.

Oro har, kotizaziopeko ordainketak gobernuak biltzen dituen zerga gisa daude kontsideratuta. Hala ere, ordainketa horiek errenta irudikatzen dute, zor emisioko gastu netoa sostengatzen duena.

Beraz, eurogunean sartzeko baldintza moduan, Irlandako Gobernuak bere moneta subiranotasuna EBZri laga diolako, egoera horrek errenta hori gastatzeko ahalmena hornitzen duela esan nahi du.

Errenta hori, kontabilitatearen ikuspuntutik, *Gizarte Segurantzaren Funtsa*ren kontra idatzia izateak ez dauka inolako ondoriorik. *Funtsa* jasotako ordainketen kontabilitate dokumentua da. Jasotako errenta aurrekontu publikoan edozein gastu babesteko erabil

daiteke. Are gehiago, gobernuak beste zergetatik jasotako errenta erabil dezake gizarte segurantzako obligazioak finantzatzeko, baita zorra igotzeko ere, *Egonkortasun eta Hazkunde Akordioak* markatzen duen mugaraino.

Gastatze hori erabaki politikotik dator eta ongizate sozialeko egoki bat hornitzea du. Azken puntua da desberdina (herrialde subiranoekin konparatuz): transakzio guztiak eurotan daude eta EBko gobernu bakoitza ez da subiranoa moneta horretan. Hortaz, mailaren batean, gobernu bakoitzak *Egonkortasun eta Hazkunde Akordioak* zorren gaineko mugak apurtu behar ditu ala zergak altxatu bere gizarte segurantzari buruzko obligazioko eskariak finantzatzeko. (Bestela, gizarte segurantzako obligazioak beheranzko joeran birdefinitu dezake gobernuak, hiritarren kalterako.)

Bide biak deflaziogileak dira eta hiritarren bizitza-estandarra murrizten dute. Mitchell-ek dioenez²¹, *“Baldin eta horrelako hiritarra banintz, gobernuari eskatuko nioke eurogunetik berehala irteteko eta Danimarkak eta Suediak (Europako Batasunako herrialdeak izanik) eta Norvegiak daukaten estatusa gozatu, eurogunean sartzeko erabaki zoroa hartu ez zuten herrialdeen estatusa.”*

Laburbilduz, ez dago inongo arrazoi ekonomikorik EBn gizarte segurantza mozteko. Ezta Euskal Herrian ere. Moztuz gero, erabakia politikoa da, eta argi erakusten du EBn zer nolako jarrera soziala dagoen.

²¹ Ikus <http://bilbo.economicoutlook.net/blog/?p=749>.